

роком. У всіх судах є відділ розподілу судових процесів, який скеровує справи на стадію медіації ще до визначення черги судових розглядів. Ізраїльська судова система заохочує процедуру медіації. Крім того, одностороннє розлучення в Ізраїлі практично неможливе. Шлюбнорозлучний процес в Ізраїлі ділиться на кілька етапів. Одним із них є вибір судом віросповідання подружжя, який потім скеровує справу до медіації ще до визначення черги судового розгляду. Як свідчить статистика, у 2019 році до суду на медіацію було передано 2514 сімейних справ, з яких 61% справ завершилися медіацією [5]. Тому медіація в Ізраїлі є одним із найперспективніших і найменш витратних способів вирішення сімейних конфліктів. Медіація є дуже хорошою судовою альтернативою, яка з кожним роком займає все важливіше місце не лише в Ізраїлі, а й у всьому світі.

Сімейна медіація на сьогоднішній день розвивається і в Україні найактивніше. Подружжя або пари, які живуть у цивільному шлюбі і прийняли рішення про можливе розлучення, готові про це говорити у присутності посередника. Особливістю роботи з подружніми парами є те, що саме тут глибше, ніж у будь-якій іншій медіації, порушені особисті цінності та почуття кожного [6].

Досвід проведення сімейних медіацій досить різноманітний. Особливо важливими є саме спільні зустрічі. Зауважимо, інколи сторони з подивом зазначають, що за всі роки конфлікту вони вперше спокійно обговорюють важливі питання.

Висновки. Враховуючи вище сказане, робимо висновок, що конфлікт існує на всіх рівнях соціальної взаємодії, включаючи міжособистісні стосунки. Сім'ї дуже чутливі до змін, що відбуваються в суспільстві. Рано чи пізно взаєморозуміння в сім'ї, взаємодія між чоловіком і дружиною, розвиток сім'ї може бути сильно порушений, конфлікт загостриться. Медіація сімейних спорів є найбільш конструктивною формою вирішення конфліктів, яка закінчується в більшості позитивним результатом. Підсумовуючи, слід зазначити, що застосування сімейної медіації для вирішення сімейних спорів є не лише необхідним умовою сприяння процесу модернізації національного механізму захисту прав особи, а й зміцнення системи молодих українських сімей, шляхом підтримання та відновлення гармонійних міжособистісних стосунків між учасниками конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич А. С. Природа виникнення конфліктів молодого подружжя. «Інтеграція науки і практики в контексті професійної діяльності майбутніх фахівців: Педагогіка, Психологія, Економіка». Дні науки. Київ. 2012. С. 6–20.
2. Балабан Р. Правові засади запровадження процедури сімейної медіації у роботі органу опіки та піклування. Юридичний журнал, 2012. № 2. С. 66–68.
3. Білик Т. Про сімейну медіацію. URL: http://www.metida.kiev.ua/ua/about_mediation/. (дата звернення 01.04.2023).
4. Захарченко В. Г. Подружні конфлікти та стратегії їх розв'язання в молодих сім'ях. Український соціум. 2004. №3. С. 48–55.
5. Організація медіаторів в Ізраїлі. URL: <https://www.israelmediators.org/>. (дата звернення 05.04.2023).
6. Про медіацію, або як швидко вирішити конфлікт, не звертаючись до суду. Український Центр Медіації при Києво-Могилянській Бізнес Школі. Київ, 2021. 124 с.
7. Роджерс К. Клієнт-центрована терапія. Рефл-бук, Ваклер, 1997. 321 с.
8. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї. Кременчук: навч. посіб., 2015. 136 с.

*Філіпович Оксана
Науковий керівник – доц. Андрійчук Іванна*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ НА СТАДІЇ ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

Прийняття 16 листопада 2021 року Закону України «Про медіацію» стало поштовхом для легалізації процедури медіації, як альтернативного судовому, способу вирішення конфліктних ситуацій. Дія Закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим). Медіація може бути проведена до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або під час досудового розслідування, судового, третейського, арбітражного провадження, або під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу [4, ст. 3].

Законодавець чітко встановлює, що медіація може бути проведена між юридичними особами, які звернулися до медіатора (спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію), з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору) між ними шляхом проведення медіації.

Як вбачається з Закону України «Про медіацію», медіація може бути застосована і суб'єктами господарювання. Проаналізуємо детальніше у яких випадках: на стадії досудового врегулювання спору. Порядок проведення медіації на цій стадії, чітко передбачений розділом III «ПРОВЕДЕННЯ МЕДІАЦІЇ» Закону України «Про медіацію» та передбачає добровільне звернення сторін до медіатора для вирішення спору, за результатами якого укладаються угоди про результати медіації. При цьому слід звернути увагу на наступне: як зазначив Семеряк М.М.: «Договір, укладений за результатами медіації, є обов'язковим для виконання сторонами у визначені ним строки та у спосіб, визначений договором. У разі невиконання стороною взятих на себе зобов'язань за таким договором інша сторона має право звернутися до суду в установленому законом порядку для захисту порушених прав і законних інтересів [6, с. 53]. на стадії судового провадження. Для цієї стадії характерним є те, що статтями 42 та 192 Господарського процесуального кодексу України [2] передбачено право на укладення мирової угоди з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. Така угода може бути укладена сторонами на будь-якій стадії судового процесу. Така мирова угода може бути укладена сторонами самостійно шляхом переговорів або шляхом медіації - конфіденційної, структурованої процедури, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів. Відмінність від попередньої стадії полягає в тому, що угода про результати медіації не є остаточним документом, який відображає результати переговорів та досягнуту згоду. Як передбачено ч. 4 ст. 192 Господарського процесуального кодексу (ГПК) України: «укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду. В резолютивній частині якої зазначаються умови угоди» [2, ст. 192]. При цьому, слід зазначити, що застосування процедури медіації на стадії судового провадження у господарських спорах предметом яких є стягнення грошових коштів, є дуже вигідним, оскільки як передбачає зміненна ст. 130 ГПК України: «В разі якщо домовленості про укладення мирової угоди, відмову позивача від позову або визнання позову відповідачем досягнуто сторонами за результатами проведення медіації - 60 відсотків судового збору, сплачується при поданні позову» [2, ст. 130]. альтернативним медіатором у судовому процесі також може виступати суддя, оскільки, главою 4 «ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ» ГПК України, яка набрала чинності ще до прийняття Закону України «Про медіацію», встановлені підстави та порядок врегулювання спору за участю судді, який за своєю структурою є майже ідентичним порядку проведення медіації під час виконання рішення суду. Вважаємо за доцільне детальніше розглянути стадію проведення медіації під час виконання рішення суду, з огляду на вимоги Закону України «Про виконавче провадження».

Виконавче провадження є завершальною стадією судового провадження і примусового виконання судових рішень, що полягає у сукупності дій, визначених Законом України «Про виконавче провадження» органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, Законом України «Про виконавче провадження», іншими законами та нормативно-правовими актами [3, ст. 1]. Сторонами виконавчого провадження є стягувач (особа на користь якої винесено судові рішення) та боржник (особа, яка повинна виконати судові рішення). Як встановлено ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження»: «Виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох років та, встановлюються для виконання рішення з наступного дня після набрання ним законної сили чи закінчення строку, встановленого в разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення» [3, ст. 12].

Враховуючи строки пред'явлення виконавчого документа до виконання, проаналізуємо наступні стадії виконання рішення суду на яких може бути застосована медіація суб'єктами господарювання. Перша стадія – з моменту набрання чинності рішення господарського суду до моменту пред'явлення стягувачем до виконання. Ця стадія передбачає добровільне виконання рішення суду боржником в розумні строки, що є запорукою дотримання справедливого балансу між інтересами сторін. На цій стадії, сторони можуть домовитися про проведення процедури медіації за загальними правилами проведення медіації, визначеними Законом України «Про медіацію». Для уникнення небажаних результатів, які можуть виникнути у зв'язку з виконанням угоди про результати медіації, сторонам необхідно чітко визначити строки виконання, які не повинні виходити за межі строку встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання. Також, бажано прописати в угоді про результати медіації гарантії для стягувача, які будуть відображати, що у випадку невиконання боржником умов цієї угоди, стягувач передає виконавчий документ до виконання. Шляхом проведення медіації на першій стадії, сторони можуть отримати для себе наступні переваги: для стягувача – добровільне виконання боржником рішення суду в обумовлені сторонами строки, при цьому гарантією стягувача залишається право пред'явлення виконавчого документа до виконання; для боржника – відсутність додаткових витрат на

сплату виконавчого збору, отримання сприятливих умов для виконання рішення (розстрочка, відстрочка, альтернативне виконання, подовження строків добровільного виконання та інш.). Не зважаючи на те, що угода про результати медіації є обов'язковою для виконання її сторонами, суб'єкти господарювання повинні враховувати той факт, що така угода може бути невизнана суб'єктами державного нагляду та контролю, що може привести до застосування штрафних санкцій як до стягувача так і до боржника.

Друга стадія – після пред'явлення виконавчого документа до виконання органам «примусового» виконання. Для цієї стадії характерним є той факт, що вона не передбачає строків та можливості «добровільного виконання рішення суду».

Так, до 2016 року діяв Закон України «Про виконавче провадження» який встановлював для боржника термін до 7 днів з моменту винесення постанови про відкриття виконавчого провадження для добровільного виконання судового рішення, і тільки після цього, виконавець міг нарахувати відповідний виконавчий збір. Після прийняття у 2016 році нової редакції Закону України «Про виконавче провадження», про добровільність, як додаткову гарантію для боржників суб'єктів господарювання мова не йде.

Єдиним дисконтом для боржника законодавець ввів можливість уникнути сплати виконавчого збору, якщо він встиг виконати рішення суду до моменту відкриття виконавчого провадження.

Згідно висновку Верховного суду у Постанові від 20 листопада 2019 року по справі № 480/1558/19: «примусове виконання рішення починається з моменту прийняття державним виконавцем постанови про відкриття виконавчого провадження. При цьому стягнення виконавчого збору є безумовною дією, яку здійснює державний виконавець у межах виконавчого провадження незалежно від здійснених дій і є встановленою державною складовою процедури виконавчого провадження, яка гарантує ефективне здійснення виконання рішення суду боржником за допомогою стимулювання боржника до спроб виконати виконавчий документ самостійно до відкриття виконавчого провадження у зв'язку з вірогідністю стягнень відповідної суми в разі примусового виконання» [5].

Враховуючи основні принципи та функції медіації, яка є добровільним процесом, спрямованим на досягнення сторонами згоди у вирішенні спірної ситуації, а також норми Закону України «Про виконавче провадження», які не передбачають добровільного виконання рішення суду, а відповідно і можливості проведення медіації, можливо зробити висновок про те, що проведення медіації на стадії виконання судового рішення, можливо лише до пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Висновки. Зважаючи, що медіація загалом має достатньо високий рейтинг успішності, вона є обгрунтовано доцільною альтернативою судовому розгляду. Враховуючи ст. 3 Закону України «Про медіацію», яка чітко передбачає, що медіація може бути проведена під час виконання рішення суду, та не містить обмежень щодо стадії виконавчого провадження, висновок про те, що медіація не може бути проведена під час виконавчого провадження є передчасним, та свідчить про недослідженість даного питання у повному обсязі, що і буде перспективою наших подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Медіація: перспективи впровадження в Україні. Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація. URL: http://old.univer.km.ua/statti/3.bondarenko-zelinska_n.l_mediatsiya_perspektyvy_vprovadzheniya_v_ukrayini.pdf (дата звернення 01.04.2023).
2. Господарський процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>. (дата звернення 07.04.2023).
3. Про виконавче провадження: закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19?find=1&text=%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0#w1_1 (дата звернення 07.04.2023).
4. Про медіацію: закон України від 16.11.2021р. № 1875-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення 10.04.2023).
5. Постанова від 20 листопада 2019 року по справі № 480/1558/19. Верховний суд України URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85803961> (дата звернення 01.04.2023).
6. Семеряк М.М. Медіація як спосіб вирішення конфліктів між суб'єктами господарювання. Господарське право, господарсько-процесуальне право. 2018. № 6. Том 29(68). URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/6_2018/11.pdf (дата звернення 12.04.2023).